

LBRIS

We know
books

JEAN HANFF KORELITZ

VIETI , FURATE

Traducere din limba engleză și note
DANA-LIGIA ILIN

LITERA
București

1

ORICINE POATE FI SCRITOR

Jacob Finch Bonner, cândva promițătorul autor al romanului *The Invention of Wonder*, prezentat în secțiunea „Nou și Remarcabil“ din *The New York Times Book Review*, a deschis ușa biroului care îi fusese repartizat la primul etaj din Richard Peng Hall, și-a pus servieta de piele jerpelită pe masa de lucru goală și s-a uitat în jur cu un aer înrudit cu disperarea. Biroul, al patrulea său locaș în Richard Peng Hall din tot atâția ani, nu era mult mai bun decât celelalte trei, dar cel puțin priveștița de la fereastra din spatele mesei de lucru era o alee vag studențească pe sub copaci și nu parcarea din anul al doilea și al treilea, sau tomberonul din primul an (când, ce ironie, fusese mult mai aproape de faima literară, câtă o fi fost ea, și ar fi putut, teoretic, să spere la ceva mai plăcut). Singurul lucru din încăperea care avea ceva cu adevărat de natură literară, care avea cât de cât căldură, era acea servieta ponosită în care Jake își ducea laptopul și, în această zi anume, mostrele de scris ale studenților săi care aveau să sosească în curând, și pe ea Jake o avea de ani de zile. O cumpăraseră dintr-un talcioc cu puțin înainte de publicarea primului său roman, cu o anumită sfială scriitoricească: *tânărul autor ridicat în slăvi încă mai are geanta de piele pe care a folosit-o în anii de trudă!*

Orice rămășiță din speranța de a deveni acea persoană pierise demult. Și chiar dacă n-ar fi pierit, n-ar fi avut cum să justifice cheltuiala pentru o nouă geantă. Nu mai putea.

Richard Peng Hall era un adaos din anii '60 la campusul Ripley, o construcție dizgrațioasă din blocuri de ciment albe, din spatele sălii de sport, alături de câteva cămine trântite laolaltă pentru „colege“ atunci când Colegiul Ripley a început să primească și studenți, în 1966 (ceea ce, spre lauda lui, s-a întâmplat înaintea altora). Richard Peng a fost un student la inginerie din Hong Kong și, cu toate că probabil își datora mai mult din averea adunată ulterior universității la care a mers după Colegiul Ripley (și anume MIT), acea instituție a refuzat să construiască un Richard Peng Hall, cel puțin pentru valoarea donației la care se gândea el. Scopul inițial al clădirii de la Ripley a fost să găzduiască programul de inginerie, și încă mai avea aerul specific unei clădiri pentru științe, cu holul principal cu ferestre unde nu zăbovea nimeni niciodată, coridoarele lungi și pustii și acele blocuri de ciment traumatizante. Însă în 2005, când Ripley s-a descotorosit de inginerie (de fapt, s-a descotorosit de toate programele științifice, ca și de toate programele de științe sociale) și s-a dedicat, după spusele comisiei de supervizare înnebunite, „studiului și practicii artelor și umanioarelor într-o lume care le subestimează din ce în ce mai mult și are tot mai puțină nevoie de ele“, Richard Peng Hall a fost redistribuit Programului de Masterat în Arte Frumoase de Ficțiune, Poezie și Non-ficțiune Personală (Memorii), *low-residency*¹.

¹ Formă de învățământ, de obicei universitar, în care se combină cursurile la distanță cu scurte perioade de cursuri la sediul universității respective

Astfel, scriitorii au ajuns în Richard Peng Hall, în campusul Colegiului Ripley, în acest colț bizar din nordul Vermontului, destul de aproape de legendarul „Regat din Nord-Est“¹ încât să aibă o urmă din ciudățenia lui distinctă (zonă găzduia din anii '70 un cult creștin mic, dar dârz), însă nu atât de departe de Burlington și Hanover încât să fie cu totul unde a-nțărcaț mutu' iapa. Desigur, scrierea creativă era predată în colegiu încă din anii '50, dar niciodată în vreun mod serios, ce să mai vorbim de „întreprinzător“. S-au adăugat lucruri la curriculumul fiecărei instituții de învățământ care voia să supraviețuiască, pe măsură ce cultura se schimba în jur și pe măsură ce studenții au început, în veșnicul lor fel studențesc, să aibă pretenții: studii feminine, studii afro-americane, un centru de calcul care, de fapt, atesta faptul că aceste calculatoare sunt, știi tu, o chestie. Însă când Ripley a trecut prin marea criză de la sfârșitul anilor '80, și când colegiul a aruncat o privire sobră și foarte neliniștită la ceea ce ar putea fi necesar pentru supraviețuirea instituției, iată – surpriză! – scrierea creativă a fost cea care a semnalat cea mai optimistă șansă de viitor. Așa că a lansat primul (și deocamdată singurul) program de master, Simpozioanele Ripley de Scriere Creativă, iar în anii următori Simpozioanele au înghițit, practic, restul colegiului, până ce n-a mai rămas decât programul lui *low-residency*, mult mai convenabil pentru studenții care nu puteau să lase deoparte totul pentru un curs MFA de doi ani. Și nici n-ar trebui să se aștepte nimeni la asta! Scrisul, conform prospectului pe hârtie lucioasă și site-ului foarte atrăgător al Colegiului Ripley, nu este o activitate elitistă la care să

¹ Zona de nord-est a statului Vermont, cu districtele Essex, Orleans și Caledonia

aibă acces doar câțiva norocoși. Fiecare om are o voce unică și o poveste pe care nu poate s-o spună nimeni altcineva. Și oricine – mai ales cu îndrumarea și sprijinul Simpozioanelor Ripley – poate fi scriitor.

Ceea ce și-a dorit întotdeauna Jacob Finch Bonner a fost să fie scriitor. *Întotdeauna, întotdeauna, întotdeauna*, încă din suburbia din Long Island, care era ultimul loc de pe planetă din care ar trebui să provină un artist serios de orice fel, însă în care el, totuși, a fost blestemat să crească, singurul copil al unui avocat de drept fiscal și al unei consilieri de carieră de liceu. Dumnezeu știe de ce și-a legat soarta de răftulețul ne-băgat în seamă din librăria locală pe care scria AUTORI DIN LONG ISLAND!, însă lucrul acesta n-a rămas ne-băgat în seamă în casa tânărului scriitor. Tatăl (avocatul de drept fiscal) obiectase cu îndârjire (Scriitorii nu câștigă bine! În afară de Sidney Sheldon. Jake susține că este următorul Sidney Sheldon?), iar mama (consiliera de carieră) a crezut de cuviință să-i amintească în mod constant de rezultatul său în cel mai bun caz mediocru la partea verbală a testelor PSAT¹. (Pentru Jack era foarte stânjenitor că a reușit *mai bine la matematică decât la partea verbală*.) Fuseseră piedici greu de trecut, dar care artist nu are de înfruntat piedici? Toată copilăria a citit cu încăpățănare (și, trebuie spus, aproape competitiv și cu invidie), abătându-se de la lecturile obligatorii, sărind peste obișnuitele aiureli ale adolescenței ca să cerceteze câmpul în formare al viitorilor săi rivali. Apoi s-a dus la Wesleyan să studieze scrierea creativă și a intrat într-un grup bine sudat de colegi proto-romancieri

¹ Teste date de liceeni pentru obținerea unei burse de merit naționale

și autori de povestiri care erau la fel de nebunește de competitivi ca el.

Multe erau visurile tânărului Jacob Finch Bonner când venea vorba despre ficțiunea pe care avea s-o scrie într-o bună zi. (În realitate, „Bonner“ nu era tocmai autentic – străbunicul din partea tatălui lui Jake îl înlocuise pe Bernstein cu Bonner cu un secol înainte –, dar nici „Finch“ nu era, Jake și-l adăugase în liceu ca omagiu romanului care i-a trezit dragostea pentru ficțiune.) Uneori, la cărțile care îi plăceau în mod deosebit, își închipuia că le-a scris el însuși și le dădea interviuri despre ele criticilor sau celor care făceau recenzii (ocolind întotdeauna cu modestie laudele interlocutorului), sau citea din ele unui public numeros și avid dintr-o librărie sau dintr-o sală cu toate locurile ocupate. Își imagina propria fotografie pe supraperta din spate a unei cărți cartonate (luând ca modele deja învechitele „scriitor care se apleacă asupra mașinii de scris manuale“ sau „scriitor cu pipă“) și se gândea mult prea des cum e să stea la o masă, dând autografe unei cozi lungi, încolăcite, de cititori. *Mulțumesc*, i-ar spune cântat fiecăruia, femeie sau bărbat. *Ce drăguț din partea dumneavoastră să spuneți asta, Da, este și una dintre preferatele mele.*

Nu era cu totul adevărat că Jake nu se gândea niciodată la scrierea reală a viitoarelor sale lucrări de ficțiune. Știa că o carte nu se scrie singură și că este nevoie de efort real – efort de imaginație, efort de tenacitate, efort de tehnică – pentru a-și aduce pe lume în cele din urmă propriile cărți. Știa, de asemenea, că domeniul nu este lipsit de înghesuială: o mulțime de tineri întocmai ca el aveau aceleași sentimente față de cărți și voiau să le scrie într-o bună zi, și era chiar posibil ca unii dintre acești tineri să aibă, teoretic, *chiar mai mult*

talent decât el, sau poate că o imaginație mai viguroasă, sau, pur și simplu, mai multă voință să ducă lucrurile la bun sfârșit. Acestea nu erau idei care să-i placă prea tare, dar, ceea ce era în favoarea lui, știa cu adevărat ce vrea. Știa că n-o să ia un atestat de predare a limbii engleze în școlile publice („dacă chestia cu scrisul nu merge“) sau să dea testele LSAT¹ („de ce nu?“). Știa că își alesese culoarul și începuse să înoate, și n-avea să se oprească din înotat până nu-și ținea în mâini propria carte, moment în care cu siguranță lumea va fi aflat lucrul pe care el îl știa de atâția ani:

Era scriitor.

Un scriitor mare.

Oricum, asta fusese intenția.

Era spre sfârșitul lui iunie și în cea mai mare parte a săptămânii plouase peste tot în Vermont când Jake a deschis ușa noului său birou din Richard Peng Hall. Când a pășit înăuntru a observat că adusese noroi pe coridor și în încăpere, și s-a uitat în jos la pantofii săi de alergare jalnici – cândva albi, acum cafenii din pricina umezelii și noroiului, niciodată folosiți cu adevărat pentru alergare – și a simțit că e inutil să-i dea jos acum. Își petrecuse ziua nesfârșită venind cu mașina din oraș, cu două sacoșe de plastic de la Food Emporium pline cu haine și acea servietă veche în care era laptopul aproape la fel de vechi pe care romanul actual – romanul la care, în teorie (în opoziție cu „în realitate“), lucra – și dosarele cu lucrările prezentate de studenții repartizați lui, și și-a dat seama că aducea tot mai puține lucruri cu el de fiecare dată când făcea călătoria spre nord, la Ripley. În primul an? O valiză mare îndesată cu cele mai multe dintre hainele sale

¹ Testul de admitere la Drept

(pentru că cine știe ce ar putea fi considerat ținută potrivită pentru trei săptămâni în nordul Vermontului, înconjurat de studenți cu siguranță lingușitori și colegi profesori cu siguranță invidioși?) și toate ciornele scoase la imprimantă ale celui de-al doilea roman, despre al cărui termen de predare avea tendința să se văicărească în public. Anul acesta? Doar două sacoșe de plastic în care aruncase blugi și cămăși și laptopul pe care acum îl folosea mai ales ca să comande cina și să se uite pe YouTube.

Dacă peste un an avea să facă în continuare munca asta deprimantă, probabil că n-o să se mai ostenească să ia laptopul.

Nu, Jake nu aștepta cu sufletul la gură sesiunea Simpozioanelor Ripley care era pe cale să înceapă. Nu aștepta cu sufletul la gură să se revadă cu colegii săi plicticoși și enervanți, nici unul dintre ei vreun scriitor pe care să-l admire sincer, și cu siguranță nu aștepta cu sufletul la gură să se prefacă entuziasmat de alt batalion de studenți zeloși, fiecare dintre ei probabil convins că într-o bună zi va scrie – sau poate că *a scris deja* – Marele Roman American.

Mai presus de toate, nu aștepta cu sufletul la gură să pretindă că el însuși este încă un scriitor, ca să nu mai vorbim de unul mare.

Se înțelege de la sine că Jake nu făcuse nici o pregătire pentru iminenta perioadă a Simpozioanelor Ripley. Nu cunoștea nici una dintre paginile de probă din acele dosare enervant de groase. Când începuse să lucreze la Ripley se convinsese singur că „mare profesor“ este o adăugire lăudabilă la „mare scriitor“ și se ocupase cu foarte mare atenție de mostrele de scriitură ale acestor tipuri, care plătiseră bani buni ca să studieze cu el. Însă dosarele pe care le scotea acum din servietă, dosare

de citirea cărora ar fi trebuit să se apuce în urmă cu câteva săptămâni, când le-a primit de la Ruth Steuben (șefa de birou foarte severă a Simpozioanelor), au călătorit de la poștă în servieta de piele fără să sufere jignirea de a fi deschise, ca să nu mai vorbim de o examinare atentă. Acum Jake le privea încruntat, de parcă ele ar fi fost răspunzătoare de tergiversările sale și de seara îngrozitoare care, ca urmare, îi stătea în față.

Pentru că, la urma urmei, ce era de știut despre oamenii ale căror vieți interioare erau în aceste dosare, care chiar acum se adunau în nordul Vermontului, și în sălile de conferințe sterpe din Richard Peng Hall, și în însuși acest birou, după ce începeau întâlnirile între patru ochi, peste câteva zile? Acești studenți anume, acești învățăcei înflăcărați, aveau să fie imposibil de deosebit de echivalenții lor de la Ripley dinainte: profesioniști aflați la jumătatea carierei, convinși că ar putea să debiteze automat aventuri à la Clive Cussler, sau mame care aveau bloguri despre copiii lor și nu pricepeau de ce n-ar avea o slujbă regulată la *Good Morning America*, sau proaspeți pensionari „care revin la ficțiune” (convinși că ficțiunea îi așteptase pe ei?). Cei mai răi dintre toți erau cei care îi aminteau cel mai bine lui Jake de el însuși: „romancierii literari”, foarte serioși, arzând de ranchiună față de oricine ajunsese acolo înaintea lor. Clive Cusslerii și mamele bloggerițe încă ar mai putea fi convinși că Jake este un romancier tânăr (acum „destul de tânăr”) celebru, sau cel puțin „foarte apreciat”, însă închipuiții David Foster Wallace și Donna Tartt care cu siguranță se aflau în vrafal de dosare? N-aș prea crede. Acest grup va fi mult prea conștient de faptul că Jacob Finch Bonner a stâlcit-o cu prima lovitură, n-a izbutit să scoată al doilea roman destul de bun și nici o urmă din al treilea roman, și

fusese trimis în purgatoriul special al foștilor scriitori promițători, din care atât de puțini dintre ei mai ieșeau. (Întâmplător, nu era adevărat că Jake n-a scris al treilea roman, dar în acest caz neadevărul era, de fapt, preferabil adevărului. Fusese, într-adevăr, un al treilea roman, și chiar un al patrulea, însă acele manuscrise, care i-au înghițit aproape cinci ani din viață, au fost respinse de o gamă spectaculoasă de editori al căror prestigiu era tot mai scăzut, de la editorul tradițional al romanului *The Invention of Wonder* la editura universitară respectabilă care îi publicase a doua carte, *Reverberations*, până la multe, multe mici competiții de publicare înșirate la spatele lui *Poets & Writers*¹, pentru înscrierea în care cheltuisse o mică avere și pe care, nu mai e nevoie să spunem, nu le câștigase. Având în vedere aceste fapte demoralizante, prefera ca studenții săi să creadă că încă se străduiește să tragă la mal acel al doilea roman mitic și uluitor.)

Chiar și fără să fi citit lucrările noilor săi studenți, Jake avea impresia că îi cunoaște la fel de intim ca pe cei dinaintea lor, adică mai bine decât și-ar fi dorit să-i cunoască. Știa, de exemplu, că sunt mult mai puțin talentați decât se cred, sau poate că exact la fel de ne-talentați cât se tem în taină că sunt. Știa că vor de la el lucruri pe care el era cu totul neputincios să le dea și, în primul rând, n-avea de ce să pretindă că le are. Mai știa că fiecare dintre ei o să eșueze, și știa că atunci când o să-i lase în urmă, la capătul acestei serii de trei săptămâni, vor dispărea din viața lui și nu se va mai gândi niciodată la ei. Ceea ce era tot ce-și dorea cu adevărat de la ei.

Dar mai întâi trebuia să livreze acea fantezie de la Ripley că sunt cu toții, și „studenți”, și „profesori”,

¹ Revistă literară

deopotrivă, colegi în artă, fiecare cu o voce unică și o poveste neobișnuită pe care s-o spună cu ea, și că fiecare merită în aceeași măsură să fie numit cu acel cuvânt magic: scriitor.

Era șapte și jumătate și încă ploua. Când își va întâlni noii studenți în seara următoare, la picnicul de bun-venit, va trebui să fie numai zâmbet, numai încurajare și plin de îndrumare atât de strălucitoare, încât fiecare nou membru al Programului de Masterat în Artele Frumoase din Simpozioanele Ripley să poată crede că „înzestratul“ (*Philadelphia Inquirer*) și „promițătorul“ (*Boston Globe*) autor al romanului *The Invention of Wonder* este pregătit să le deschidă cu mâna lui porțile din Shangri-La-ul Celebrității Literare.

Din păcate, singura cale de aici până acolo trecea prin acele douăsprezece dosare.

A aprins lampa de birou standard din Richard Peng și s-a așezat pe scaunul de birou standard din Richard Peng, care a scârțâit tare, apoi a stat îndelung cu ochii la o linie de murdărie de-a lungul muchiilor blocurilor de ciment de pe peretele de lângă ușa biroului, amânând până în ultimul moment posibil lungă și neplăcută seară care urma să înceapă.

De câte ori, privind înapoi la această seară, ultima dintr-o perioadă la care avea să se gândească întotdeauna ca la „înainte“, avea să-și dorească să nu se fi înșelat atât de tare, de fatal? De câte ori, în ciuda norocului uluitor pus în mișcare de unul dintre acele dosare, n-avea să-și dorească să fi ieșit din acel birou sterp, să fi mers înapoi pe propriile urme de noroi de pe coridor, să se fi întors la mașină și să fi condus atâtea ore înapoi la New York și la eșecul personal banal? De prea multe ori, dar n-are importanță. Era deja prea târziu pentru asta.

2

ÎNTÂMPINAREA EROULUI

În după-amiaza următoare, când a început picnicul de bun-venit, Jack era epuizat, după ce s-a târât la ședința corpului didactic de dimineață cu numai trei ore dormite. A fost o mică victorie anul acesta când Ruth Steuben i-a luat în sfârșit studenții care se considerau poeți și i-a trimis altor profesori care se considerau poeți (Jake n-avea nici o învățătură valoroasă pentru cei care voiau să fie poeți. Din experiența sa, poeții citeau adesea ficțiune, dar scriitorii de ficțiune care spuneau că citesc în mod cât de cât regulat poezie erau *mincinoși*), așa că se putea spune, cel puțin, că cei doisprezece studenți care îi fuseseră repartizați sunt scriitori de proză. Dar ce mai proză! În lectura de o noapte întregă, alimentată de Red Bull, perspectiva narativă țopăia ca și cum adevăratul povestitor ar fi fost un purice, sărind de la un personaj la altul, iar poveștile (sau... capitolele?) erau în același timp atât de fleșcăite și frenetice, încât ceea ce însemnau era, în cel mai rău caz, nimic, iar în cel mai bun caz, nu destul. Timpurile se rostogoleau prin paragrafe (uneori prin fraze!), iar cuvintele erau folosite uneori în feluri care implicau cu siguranță faptul că autorului nu-i este prea limpede sensul lor. Din punct de vedere gramatical, cei mai netalețați dintre ei îl făceau pe Donald Trump să